

1. Kaj je socialna medicina in kaj obsega?

Je strokovna in znanstvena dejavnost, ki se ukvarja z medsebojnimi vplivi zdravstvenega stanja prebivalca in socialno ekonomskih razmer.

OBSEGA:

- Raziskave družbenih dejavnikov, ki vplivajo na zdravje ali bolezen (prek terenskih raziskav),
- Poučevanje medsebojnih vplivov medicine in družbe, ter opozarja na družbene probleme, ki lahko vplivajo na zdravje.
- Proučevanje socialnega zavarovanja, socialni vidiki javnega zdravja, medicinsko oskrbo in socialna vprašanja, ki vplivajo na zdravje in zdravstveno stanje prebivalstva.

2. Opiši pomen javnega zdravstva in kakšen vpliv ima na zdravje ljudi?

Pomen javnega zdravstva je strokovna in javna skrb za zdravje posameznika in skupnosti. Javno zdravstvo skrbi za socialno ekonomski razvoj, mir, pravičnost, zdravo hrano, čisto vodo, izobraževanje, ustrezen dohodek, itd... javno zdravstvo v osnovi skrbi za zdravje celotnega prebivalstva. Ozavešča ljudi kako naj živijo in tako najbolj vpliva na zdravje ljudi.

3. Kaj je zdravstveno varstvo in katere nivoje poznamo?

- Zdravstveno varstvo je organizirana uporaba medicinskih in drugih družbenih ukrepov in storitev za uveljavljanje zdravja, preprečevanja bolezni, zgodnje odkrivanje bolezni, pravočasno zdravljenje in na rehabilitacijo obolelih in poškodovanih.
- Obsega pravice iz zdravstvenega zavarovanja, s katerimi se zagotavlja socialna varnost v primeru bolezni, poškodbe, poroda ali smrti.

POZNAMO:

- NIČELNI NIVO,
- PRIMARNI NIVO,
- SEKUNDARNI NIVO.

4. Kaj je socialno zavarovanje in kaj obsega?

- je najstarejši in najobičajnejši mehanizem zbiranja denarnih sredstev za namene socialne varnosti.
- Je z zakonom urejen sistem materialne in zdravstvene zaščite posameznikov in njihovih družin v primeru bolezni, invalidnosti, nezaposlenosti ali poroda.
- Tvorijo ga obvezni prispevki ljudi- navadno delavcev in delodajalcev in zaposlenih v samostojnih poklic.

OBSEGA:

- ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE,
- INVALIDSKO-POKOJNINSKO ZAVAROVANJE,
- ZAVAROVANJE MATERINSTVA,
- ZAVAROVANJE ZA PRIMER NEZAPOSLENOSTI.

5. Kaj je zdravstveno zavarovanje in kakšna zavarovanja poznamo?

Je del socialnega zavarovanja, namenjen le z zdravjem povezanimi koristmi.

POZNAME:

- Obvezno(povezan na vir dohodka),
- Dodatno

Zavarovanim osebam je zagotovljena dostopnost do zdravstvenih storitev, zdravil, protetičnih pripomočkov in nadomestilo osebne dohodka v času odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodbe, poroda. Nosečnosti ali materinstva.

6. Naštej in opiši vzroke za socialne bolezni

- Visoka stopnja negativnega zdravja (alkoholizem, prostitucija, poškodbe, bolezni odvisnosti, druga nasilna dejanja, visoka umrljivost prebivalstva.)
- Nizka kakovost življenja, ki se odraža v slabih bivalnih in delovnih pogojih, nezadostna in neustrezna prehrana, nezaposlenost in revščina.
- Visoka stopnja nezadovoljstva z življenjem in psiho-socialna obremenjenost zaradi trajnih težav eksistenčnega preživetja.
- Slaba funkcionalna pismenost (nizka izobrazba, slaba poklicna usposobljenost, nepoznavanje delovanja družbenih in zdravstvenih institucij, neinformiranost.)

7. Opiši pojme:

- Optimalno zdravje: je zdravje, ki je v dinamičnem ravnovesju telesnega, duševnega, čustvenega, osebne, duhovnega in socialnega blagostanja.
- Pozitivno zdravje: je več kot le asimptomatsko stanje, koncept pozitivnega zdravja je kvalitetno življenje in človekove zmožnosti. Pozitivno zdravje pa zajema tudi zadovoljstvo s samim seboj, vitalnost in ustvarjalnost.
- Negativno zdravje: zaznamuje človeka v visoki stopnji obolevnosti, deformiranosti, bolnosti, nezmožnosti za delo, prizadetost in poškodbe.
- Rizično vedenje: pomeni posebne vzorce vedenja, za katere vemo, da so povezani z večjo dovzetnostjo za specifična obolenja ali poslabšanje zdravja.

8. OPIŠI KATERE ZNAČILNOSTI IMAJO RIZIČNE SKUPINE?

Rizične skupine so skupine ljudi, ki zaradi svojega biološkega ali ekonomskega vedenja ali okolja bolj dovzetni za določene bolezni ali poslabšanje zdravstvenega zdravja, kot ostala populacija. Značilnosti so nezaposlenost, pojavljanje revščine, slabše možnosti zaposlovanja, preživljanja družine, pridobitev stanovanja, nedokončana strokovna izobrazba, starejši nad 40 let, nekvalificirani in dokvalificirani delavci.

9. Pojasni kaj označujejo programi:

- MONIKA

Organizacija za preučevanje bolezni srca in ožilja.

- CINDI

Organizacija za preučevanje kroničnih nalezljivih bolezni.

-KEP INDEKS: Prebivalci s **K**ariesom, **E**kstrahiranimi in **P**lombiranimi zobmi (t. i KEP indeksa).

10. OPIŠI ZDRAVSTVENE, SOCIALNE IN EKONOMSKE PROBLEME VSEH RIZIČNIH SKUPIN:

- Socialno ogroženi (revni) in brezposelni: slabša zmožnost zaposlovanja, preživljanja otrok, pridobitve stanovanja, naraščajoči pojav revščine, nezaposlenost, neurejenost zdravstvenega zavarovanja,...
- Migranti in begunci: plačila za delo so zelo nizka, nimajo urejenega zavarovanja, manjše možnosti za komunikacijo, neizobraženost, bolniška bi pomenila izgubo službe, slabe življenjske razmere, nezaposlenost, opravljajo zdravju škodljiva dela, pogosta so nalezljive bolezni, več je oblik TBC, nosečnostni problemi, poklicne bolezni, alkoholizem, kriminalizem, kronično neugodne stanovanjske, materialne in socialne okoliščine – geto
- Brezdomci: neurejene bivalne razmere, alkoholizem, respiratorna obolenja, obrambni mehanizmi telesa so telo zmanjšani, ne iščejo zdravstvene pomoči v primeru bolezni, preživljajo se z beračenjem, potlačili so svoj ponos, jedo hrano iz smeti.
- Romi: izredno slabe stanovanjske razmere, nizka stopnja zaposlenosti in izobraženosti, nepismenost, slabša je splošna in osebna higiena, drugačen pogled na življenje in smrt - posledično se ne zdravijo v primeru bolezni, slaba zdravstvena ozaveščenost, odklonilni odnos do zdravstvenih služb, bolezni dihal, prebavil, kosti, srca, obtočil, poškodbe, zastupitve, depresija, glavoboli, alkoholizem, prestopništvo, kajenje, deficitarna prehrana, prenaseljenost bivalnih prostorov, pomanjkljivo oblačenje, izpostavljenost telesnim poškodbam, krvna sorodstvena povezava v zakonu, neuporaba kontracepcije, nezdravo življenje v času nosečnosti, rojevanje na domu, zgodnje rojevanje in spolna aktivnost, pogosto rojevanje.
- Uživalci nedovoljenih drog: spremenjeno doživljanje okolice in sebe, mladi zelo hitro poizkusijo alkohol, kasneje drogo, spolno prenosljive bolezni, slabe življenjske razmere, kriminalizem,...
- Duševno bolne osebe: alkoholne psihoze, stres, sprejemanje družbe, okolja in družine, dolgotrajna nezaposlenost, razpadanje družinskih in socialnih mrež, izguba socialne podpore in socialne osamitev
- Starejši ljudje: bolezni srca in obtočil, rak, poškodbe zastupitve, samomori, bolezni dihal, motnje vida, sluha, oteženo gibanje, inkontinenca, depresija, demenca, pomanjkanje aktivnosti, socialna izolacija, popolna odvisnost v domovih za ostarele, ...

11. Razlikuj med tradicionalnimi in sodobnimi boleznimi ter opiši vzroke za nastanek sodobnih socialnih bolezni:

Tradicionalnih bolezni v Sloveniji ni več, saj se je izboljšala higiena, prehrana, zdravila, civilizacijski napredek, strokovno znanje, splošna izobrazba. Sodobne bolezni so posledica hitrega tempa življenja, obremenitev družbe, spremembe družbenega sistema, razslojevanja družbe, nastajanje revščine, spolno prenosljive bolezni, bolezni odvisnosti.

12. Opiši socialno družbene pojave, kot so akutno nalezljive bolezni, spolno prenosljive bolezni,

...

- Akutno nalezljive bolezni: so posledica našega ravnanja z okoljem, saj mikroorganizmi spreminjajo gensko zasnovu in so vedno korak pred človekom, zato nastajajo nove bolezni, proti katerim človeštvo nima protiteles. Nove oblike bolezni so ptičja gripa, pandemna gripa, sars, nove podvrsti hepatitisa, evola... problem teh bolezni je, da spreminjajo specifične znake bolezni in jih je zelo težko odkriti. Problem teh bolezni je hitra nalezljivost zaradi povečanega in prehitrega pretoka ljudi. Vzrok za nastanek teh bolezni je tudi sekanje pragozdov. Prav tako je rezistenca na antibiotike prevelika, saj ljudje uživamo preveliko zdravil. Pred boleznimi se lahko obranimo z zdravstveno ozaveščenostjo in višanja odpornosti našega organizma.
- Kronično nalezljive bolezni: v svetu naraščajo alergije, sladkorna bolezen, oblike prehranjevalnih motenj, kronična utrujenost, nespečnost, parkinsonova bolezen, kronični bronhitis, astma, epilepsija, debelost, multipla skleroza, aritis, atroza, alkoholizem, revma,...
- Alkoholizem: je velik socialni, finančni in družbeni problem Slovenije. Je najpogostejša oblika odvisnosti pri nas. Alkohol je vpleten v vsa nezaželena stanja družbe in dogajanja. Alkoholizem se pojavlja v vedno mlajši starostni dobi.
- Zdravje zob in ustne votline: za zdravje zob je najpomembnejša pravilna prehrana in redna higiena zob, ter obiskovanje zobozdravnika.
- Zvišan krvni tlak: krvni tlak je tihi ubijalec, saj ne kaže nobenih znakov bolezni, krvni tlak je najbolj nevaren, kadar je visok, saj lahko pride do krvavitev v možganih in posledično smrti.
- Rak: obolevnost za rakom narašča. Pogostejše se rak pojavlja pri ženskah do 50 leta starosti, napogostejše lokacije so pljučni rak, rak v ustih, žrelu grlu, rak dojke, kože, želodca. Naše življenjsko in delovno okolje je največji povzročitelj raka.
- Samomorilnost: najpogostejši samomorilci so ljudje, ki so depresivni, ki nimajo urejenih socialnih razmer ali pa so socialno izolirani. Dejavniki za tveganje samomora sta spol in starost. Moški so bolj izpostavljeni nevarnosti samomora.
- Spolno prenosljive bolezni: spolno prenosljive bolezni so vedno bolj razširjenje, zaradi nezaščitenih spolnih odnosov in menjave spolnih partnerjev, ter med uživalci drog.